

ΜΕΓΑΛΗ
ΟΡΘΟΔΟΞΗ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΤΟΜΟΣ 2
Αίσθημα - Άνσελμος

Βιβλιογραφία:

Йосиф, митр. Американски, Канадски и Австралийски, *Великият дяло Андрей, ЦВ 13* (2003): Цанков, С., *Българската православна църква от Освобождението до настояще време, ГСΥ-ΒΦ*, τ. 16 (1939) 90· Цацов, Β., *Архиепископ на Българската православна църква*, С. 2003, σ. 264-265.

Ανδρέας. Μητροπολίτης Αμμοχώστου.

Εξελήν επίσκοπος Αμμοχώστου το 1510, μετά από μια παραχώρη διαδικασία. Η επισκοπή Αμμοχώστου βρισκόταν σε χρεία κι έπρεπε να γίνει η εκλογή του καλύτερου ανάμεσα σε δύο υποψηφίους. Η Ενετή βασίλισσα της Κύπρου Αικατερίνη Κορνάρο (1473-1489), η οποία από το 1489 βρισκόταν εξόριστη στο Άσολο της Ιταλίας, ευνοούσε τον παπα-Συμεών, αλλά εξελήν ο Ανδρέας. Είχε υποσχεθεί να προσφέρει, «όχι να δανείσει 500 δουκάτα στη Σι-νιορία...» (Hill, τ. 3, σ. 778).

Η εύνοια της Αικατερίνης Κορνάρο προς τον παπα-Συμεών δεν ήταν αρκετή για να τον αναδείξει στον αρχιεπισκοπικό θρόνο. Ο Συμεών ήταν διατεθειμένος απλώς να δανείσει τα 500 δουκάτα στις ενετικές αρχές, ποσό που καθορίστηκε για την παραχώρηση του δικαιώματος εκλογής επίσκοπου, σε αντίθεση με τον ανθυποψήφιό του Ανδρέα, ο οποίος προσέφερε αυτό το ποσό ως δώρο. Ο Hill επισημαίνει ότι οι Λουζινανοί βασιλείς από καιρού εις καιρόν έπαιρναν χρήματα, δίνοντας την ελευθερία στους υπόδουλους Έλληνες (σ. 779). Είναι γνωστό ότι η ίδια τακτική ακολουθείτο ενίοτε και για την κατάληψη ιερατικών αξιωμάτων. Η διαφθορά και αυτού του είδους οι συναλλαγές μεταξύ των υπόδουλων Κυπρίων και των κατακτητών Ενετών ήταν εξ αντικειμένου αναπόφευκτο στοιχείο επιβίωσης στη ζωή και στις σχέσεις του λαού.

Η εκλογή του Ανδρέα στην επισκοπή Αμμοχώστου είναι σημαντική και ως προς τούτο. Τα σκληρά μέτρα που είχαν πάρει οι Λατίνοι σε βάρος της Ορθόδοξης Εκκλησίας και του λαού γενικότερα, φαίνεται ότι είχαν περιορισθεί σημαντικά. Ένα τέτοιο μέτρο ήταν ο από του 1222 περιορισμός των δεκατεσσάρων επισκοπών σε τέσσερις και η εξορία των αρχιεπισκόπου και των τριών επισκόπων σε απομακρυσμένες περιοχές, ώστε να μην επηρεάζουν το ποιμνιό τους. Ο αρχιεπίσκοπος εξορίστηκε στους Σόλους, ο Πάφου στην Αρσινόη (Πόλη Χρυσοκούς), ο Λεμεσό στο χωριό Λεύκαρα και ο Αμμοχώστου στο Ριζοκάρπασο, στη χερσόνησο της Καρπασίας.

Η λατινική παρουσία στο νησί, που κράτησε σχεδόν τέσσερις αιώνες (1191-1571) σκληρών καταπίεσεων, περιορισμών, εξευτελισμών και ταπεινώσεων, διήνυε τις τελευταίες δεκαετίες της. Η εκλογή του Ανδρέα στην Αμμοχώστο το 1510 συμπίπτει με τα τελευταία χρόνια της ενετοκρατίας στην Κύπρο (1479-1571) και μαρτυρεί την επάνοδο του επισκόπου Αμμοχώστου,

όπως και των λοιπών επισκόπων στις έδρες τους. Αυτή πρέπει να έγινε νωρίτερα από το καλοκαίρι του 1510, αφού η Αικατερίνη Κορνάρο, η οποία ακόμα και εξόριστη διατηρούσε στενούς δεσμούς με τους εκκλησιαστικούς παράγοντες στο νησί και που ευνοούσε τον ανθυποψήφιο του Ανδρέα, πέθανε στις 10 Ιουλίου του ίδιου έτους (Hill, σ. 778). Γ.ΓΕΩ.

Βιβλιογραφία:

Hill, Sir George, *A History of Cyprus*, τ. 3, *The Frankish Period 1432-1571*, Cambridge: University Press 1948· Κύρρης, Κ., «Ανδρέας, ο Αμμοχώστου Κύπρου», *ΘΗΕ 2* (1963) 696· Κύρρης, Κ., «Ανδρέας επίσκοπος Αμμοχώστου», *ΜΚΕ*, τ. 2, σ. 178· ΠΑΜ, τ. 9.

Ανδρέας. Επίσκοποι.

1. Ο Ερμπούλεως (της Θηβαΐδος). Συμμετείχε στην Οικουμενική Σύνοδο της Εφέσου (431), η οποία με προεδρεύοντα τον άγιο Κύριλλο Αλεξανδρείας, καταδίκασε τις διδασχές του Νεστορίου, αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Ο Ανδρέας διακρίθηκε για την ένθερμη υποστήριξη του στη διδασκαλία του Κυρίλλου.

2. Σαμοσάτων. Ο Ανδρέας Σαμοσάτων της Κομμαγηνής έδρασε τον 5^ο αι. Ο θάνατός του τοποθετείται προ του 451, καθώς ήδη στην Δ' Οικουμενική Σύνοδο (Χαλκηδόνα, 451) αναφέρεται ως επίσκοπος Σαμοσάτων ο Ρουφίνος. Αρχικώς ανήκε στη μερίδα των οπαδών του Νεστορίου. Πριν από την συγκρότηση της Γ' Οικουμενικής Συνόδου (Εφέσος, 431), ο Ιωάννης Αντιοχείας τού είχε αναθέσει την αναιρέση των Αναθεματισμών του Κυρίλλου Αλεξανδρείας. Το έργο αυτό σώζεται στο μεγαλύτερο μέρος του στον *Άπολογητικό υπέρ των δώδεκα κεφαλαίων* του Κυρίλλου Αλεξανδρείας. Προκειμένου να αντικρούσει τον Ανδρέα, ο Κύριλλος παραθέτει στον *Άπολογητικό* εκτενή αποσπάσματα. Τον *Άπολογητικό* ο Κύριλλος απήθυνε «εις τούς από της Ανατολής επίσκοπους» (PG 76, 315-386), πράγμα που σημαίνει ότι ο Ανδρέας έγραψε εξ ονόματος του συνόλου των Αντιοχείων επισκόπων.

Ο Ανδρέας δεν ήταν φανατικός νεστοριανός. Υπήρξε πολέμιος εκείνων που κήρυτταν την ύπαρξη δύο Υιών καθώς και αυτών που θεωρούσαν τον Χριστό ψιλό άνθρωπο. Λόγω της μετριοπαθείας του αποδέχθηκε νωρίς τις αποφάσεις της συνόδου της Εφέσου. Η εκδοθείσα από τον Migne (PG 84:719-720) επιστολή του, αποδίδει την οριστική στάση του απέναντι στον νεστοριανισμό. Σώζονται σε λατινική μετάφραση στο *Synodicon*, δέκα επιστολές, εκ των οποίων οκτώ προς τον Αλέξανδρο Ιεραπόλεως, μία προς τον Θεόδωρο του Κύρου και μία προς τους οικονόμους του Κυρίλλου Αλεξανδρείας (PG 84:649, 669, 672, 691, 704, 713, 717, 719). Επίσης σώζεται μία επιστολή σε συριακή μετάφραση προς τον Ραββούλα Εδέσσης [*Orientalia Christiana* 1 (1901) 179-181, *RSO* 28 (1953) 153-169] καθώς

και χωρίο από το απολεσθέν έργο του *Περί τοῦ πονηροῦ δράκοντος*, που παραθέτει ο Αναστάσιος Σιναΐτης (PG 89:292 κ.ε.). Α.ΓΛΑ.

Βιβλιογραφία:

Χρήστου, Π., *Ελληνική Πατρολογία*, τ. 4, Θεσσαλονίκη: Κυρομάνος 1989·EC, 1, 1204-1205· Jugie, M., *DHGE* 2 (1914) 1604-1606· Κωνσταντινίδης, Ι., *ΘΗΕ 2* (1963) 673· Μαθιόπουλος, Γ., *ΕΠΛΒΠ*, τ. 1, σ. 175-176· Παντελάκης, Ε., *ΘΧΕ 1* (1936) 1096· Rahner, H., "Andreas, Bisch. v. Samosata", *LThK* 1 (1957) 519.

3. Ιαμνείας (της Παλαιστίνης). Έζησε κατά τον 5^ο αι. Υπήρξε μοναχός της λαύρας του Μεγάλου Ευθυμίου, στη συνέχεια ηγούμενος της μονής και του μαρτυρίου του Αγίου Μηνά και τέλος επίσκοπος της Ιάμνειας Παλαιστίνης.

4. Θεσσαλονίκης (5^ο αι.). Έδρασε κατά το δεύτερο μισό του 5^{ου} αι. Ενώ ήταν επίσκοπος Θεσσαλονίκης, αποδέχθηκε τις αρειανικές κακοδοξίες του Ακάκιου Καισαρείας, με συνέπεια ο τότε πάπας Γελάσιος Α' (492-496) να συγγράψει επιστολή (PL 59:57), στην οποία συνηγορούσε να μη γίνεται δεκτός σε κοινωνία ο μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Ανδρέας.

5. Καισαρείας της Καπαδοκίας. Ο βίος του Ανδρέα Καισαρείας μάς είναι άγνωστος, καθώς δεν έχει μέχρι σήμερα εντοπιστεί στις πηγές κάποια πληροφορία για τη ζωή και τη δράση του. Η έρευνα τοποθετεί την επισκοπία του μεταξύ των ετών 563 και 614.

Ο Ανδρέας υπομνημάτισε την Αποκάλυψη του Ιωάννη. Το εξηγητικό αυτό πόνημα, με τίτλο *Ερμηνεία εις την Αποκάλυψιν Ιωάννου* είναι το μόνο από τα έργα του που σώζεται ακέραιο. Αφορμή συγγραφής του, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στον πρόλογο του έργου, υπήρξε η σχετική παράκληση ενός αγνώστου σε μας Μακαρίου, τον οποίον ο συγγραφέας αποκαλεί φίλο του. Η προσηγησία διεξοδική προσέγγιση της Αποκαλύψεως από τον Οικουμενικό αποτέλεσε τη βάση της ερμηνευτικής συγγραφής του Ανδρέα. Η ομοιότητα της ερμηνευτικής μεθόδου και αναλύσεως των δύο υπομνηματισμών οδήγησε σε εσφαλμένες επιστημονικές θέσεις, όπως αυτή του Cramer, ο οποίος έξεδωσε ερμηνευτικό κείμενο του Ανδρέα Καισαρείας υπό το όνομα του Οικουμενίου. Πέρα από τις συχνές παραπομπές στον Οικουμενίο, ο Ανδρέας παραθέτει και αρκετές ερμηνευτικές προσεγγίσεις του Παπία, του Ειρηνναίου, του Μεθοδίου, του Γρηγορίου του Θεολόγου και του Κυρίλλου Αλεξανδρείας. Το Υπόμνημα του Ανδρέα χρησίμευσε ως βασική πηγή των εξηγητικών έργων του Αρέθα Καισαρείας, του Οικουμενίου του νεότερου και του Μιχαήλ Χωνιάτη. Διαιρείται σε 24 λόγους, κατά συμβολική αντιστοιχία με τους 24 πρεσβύτερους της Αποκαλύψεως (Απ 4:4). Κάθε λόγος διαρθρώνεται σε 3 κεφάλαια, σύμφωνα με το ανθρωπολογικό τρίπτυχο: σώμα, ψυχή και πνεύμα και καταλήγει σε δοξολογία. Το έργο μεταφράστηκε σε διάφορες

γλώσσες, όπως στην αρμενική (10^{ος} αι.), στη γεωργιανή (11^{ος} αι.), αργότερα στην παλαιοσλαβική, καθώς και στη δημόδη ελληνική από τον Μάξιμο τον Πελοποννήσιο (16^{ος} αι.). Η μετάφραση του Μαξίμου εκδόθηκε από τους Η. R. Willoughby και E. C. Colwell (*The Elizabeth Day McCormick Apocalypse*, τ. 1-2, Chicago 1940).

Στον Ανδρέα Καισαρείας αποδίδεται και δεύτερο ερμηνευτικό έργο με τίτλο *Έξηγησεις εις τās δράσεις τοῦ προφήτου Δανιήλ*, καθώς και η πραγματεία με τίτλο *Θεραπευτική με θεολογικό και ηθικό περιεχόμενο*. Το Υπόμνημα στην Αποκάλυψη εκδόθηκε στην PG 106:207-458, 1387-1394. Από τη *Θεραπευτική* σώζονται μόνον αποσπάσματα, τα οποία εξέδωσε ο F. Diekamp (*Analecta Patristica*, Rome 1938, σ. 161-172). Το έργο *Έξηγησεις εις τās δράσεις τοῦ προφήτου Δανιήλ* μνημονεύεται σε παλαιό κατάλογο του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως (Στρασβούργο 1578), αλλά δεν σώζεται. Σ.ΑΝΔ.

Βιβλιογραφία:

CPG 3:7479· DPAC, τ. 1, σ. 191· Schmid, J., *Studien zur Geschichte des riehischen Apokalypse-Textes*. I. Der Apokalypse-Kommentar des Andreas von Kaisareia. Text, München: Zink 1955· *ΘΗΕ 2* (1963) 673-674· Χρήστου, Π., *Ελληνική Πατρολογία*, τ. 5, Θεσσαλονίκη: Κυρομάνος 2006, σ. 514-515· Στεφανίδης, Β., *Εκκλησιαστική Ιστορία*, Αθήνα: Αστήρ 1948, σ. 469· MEE, τ.1, σ. 634· *Tusculum*, τ. 1, σ. 61· Kannengiesser, Ch., *Handbook of Patristic Exegesis, The Bible in Ancient Christianity*, τ. 1, Leiden/Boston: Brill, 2004.

6. Ναυπλίου. Συμμετείχε σε Σύνοδο, η οποία συγκροτήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το έτος 879, προκειμένου να επικυρώσει τη, μετά τον θάνατο του Πατριάρχου Ιγνατίου, επισυμβάσα αποκατάσταση του Μεγάλου Φωτίου ως Πατριάρχου. Σε αυτήν συμμετείχαν δέκα αρχιερείς από την Ελλάδα, μεταξύ των οποίων ο Ναυπλίου Ανδρέας και ο Άργους Θεότιμος (D. Mansi, *Sacrorum Consiliorum nova et amplissima collectio*, Φλωρεντία/Βενετία, 1759-1798, τ. 17Α, στ. 377). Συμπεραίνουμε εξ αυτών, ότι η από αιώνων ενιαία επισκοπή Άργους, που περιελάμβανε και το Ναύπλιο, χωρίστηκε. Οι δύο διακριτές επισκοπές που προέκυψαν υπάγονταν στον μητροπολίτη Κορίνθου. Τον Άργους Θεότιμο διαδέχθηκε ο Άγιος Πέτρος, επίσκοπος Άργους, οπότε και πάλι η Εκκλησία Άργους και Ναυπλίου ενώνεται υπό τον τίτλο «Επισκοπή Άργους», κατά την πλέον πιθανή εκδοχή. Το πιθανότερο είναι ότι ο χωρισμός της ενιαίας επισκοπής Άργους, που περιελάμβανε και το Ναύπλιο, σε δύο διακεκριμένες επισκοπές, έγινε για το μικρό χρονικό διάστημα, κατά το οποίο επίσκοπος Ναυπλίου ήταν ο Ανδρέας. Αργ.ΙΑ.

Βιβλιογραφία:

Δεληγιαννόπουλος, Χρυσόστομος, αρχιμ., *Η Εκκλησία Άργους και Ναυπλίας από της συστάσεώς της μέχρι σήμερον*, τχ. 1. Διοίκοις, κ.τ.: Χριστιανικά Εστία Άργους 1957, σ. 17· Γιαννόπουλος, Π.Δ., «Η περιστασιακή Επισκοπή Ναυπλίου κατά τον Θ' και Ι' αιώνα», *ΝΑΝ 3*